

Knjiga je vsekakor pomemben prispevek k znanstvenemu razvoju in razumevanju geštal pedagogike po A. Höferju. Še posebno je zanimiva, ker je vsa teorija močno prepletena s praktičnimi metodološkimi izvajanji, to pa je bistvo te pedagogike. Iz vseh prispevkov lahko razberemo ne le razširjenost te pedagogike, ampak širino njene uporabnosti v

sodobnem izobraževanju. Pri tem ni zanemarljivo, da je vedno navzoča tudi religiozna razsežnost; to na novo vključuje v različne predmete versko izkušnjo in religiozno vzgojo in izobraževanje vrača v šolski prostor v sodobnih pristopih.

Janez Vodičar

Linda Jarosch in Andrea Larson. *Vidim se v tebi: Odnos med materjo in hčerjo – ključ do osebne moči*. Ljubljana: Družina, 2013. 163 str. ISBN: 978-961-222-953-5.

»Najlepše darilo, ki ga mati in hči lahko podarita druga drugi, je dovoljenje, da sta to, kar sta.« (7 – vsi sklici na strani v knjigi) To je prvi stavek, ki ga zapiše Linda Jarosch in nekako povzema bistvo dela *Vidim se v tebi*. Linda je uspešna nemška predavateljica in avtorica: svoje ideje pa črpa iz življenjskih izkušenj, ki jih oblikuje tako, da sledi svojemu notranjemu poslanstvu. V navedenem delu odkriva poslanstvo in življenjsko moč v odnosu med materjo in hčerjo. V slovenščini imamo prevedeno tudi njeno knjigo *Kraljica in divja ženska: živi, kar si!*, ki jo je napisala skupaj z Anselmom Grünom. Andrea Larson je njena hči, ki živi in dela v ZDA in je bistveno pripomogla k nastanku predstavljenega dela.

Knjiga *Vidim se v tebi* je sad sodelovanja Linde Jarosch in njene hčerke Andree Larson: skozi učenje in spoznavanje njunega odnosa sta odkrivali svoja lastna poslanstva v tem odnosu in v odnosih v njihovih družinah. Knjiga je ideja hčerke, ki materi pri pisanju pomaga in vključuje svoje

lastne izkušnje. Delo torej temelji na njihovih lastnih izkušnjah in tudi na izkušnjah drugih ljudi, ki sta jih srečevali v življenju.

V prvih poglavjih je predstavljena vloga matere kot polarizacija med dobrim in slabim. Materam se navadno pripisujejo dobre lastnosti, hkrati pa tudi odgovornost za slabe. Lastnosti vloge matere primerja s pozitivno grško boginjo vira hrane, varstva in rodovitnosti Demetro na eni strani in z negativno indijsko boginjo Kali, ki življenje podarja, a ga zatem tudi uničuje z boleznimi in s trpljenjem, na drugi strani. Avtorici poudarita, da Kali vsekakor nima samo negativne vloge, v trpljenju je namreč mogoč tudi prepород, ki odpira nova obzorja in daje priložnost za dobro življenje. Prav enako je v vsakem odnosu z materjo in hčerjo, v njem sta navzoči obe strani vlog. Katera bo prevladala, je odvisno od preteklosti in od značaja matere, pa tudi od okolja in od podpore v materinstvu, od njenega zadovoljstva v življenju, od partnerstva in tudi od hčerkinega značaja na drugi strani.

V nadaljevanju avtorici opisujeta skrajnosti matere na poti učenja odnosa s svojo hčerjo. Načeloma pravita, da vsaka mati ljubi svojega otroka in da

lahko matere delajo skrajne stvari tudi v nevednosti. Skrajnosti namreč pogosto zamenjujejo za izkazovanje ljubezni, čeprav bi to v resnici lahko označili kot zadovoljevanje materine potrebe po ljubezni, ki je bila morda nekoč v njeni mladosti na različne načine okrnjena. Priznavata tudi, da nobena mati ni popolna, da je v vsaki kdaj pa kdaj viden delček opisanih skrajnosti, zato ljubezen ni dovolj. Potrebne je veliko razumevanja, vživljanja v vlogo drugega. Zavedati se je treba, da je hčerin odnos rezultat in ogledalo materinega odnosa do hčere in da bo hči takšen odnos nadaljevala v svojem partnerstvu in v svoji družini. Kakor pravi Katherine Klemstine, je »materina ljubezen uvod v naravo ljubezni« (63), to pa materi nalaga zahtevno nalogo.

V naslednjih poglavjih avtorici preideta v opisovanje vloge hčerke, ki je zdaj v svojem odnosu in družini in se začne spopadati z novimi-starimi težavami. Hčerka si je večkrat kot mlada deklica rekla, da ne bo ravnala kakor mama. Do matere zavzame celo sovražen položaj, to pa seveda mater postavi pred nov izziv, saj se mora živeti v vlogo hčerke. Spomniti se mora svojih prvih uporniških položajev in hčeri dopustiti, da je to, kar je, a ji hkrati dati vedeti, da ji bo opora, ko jo bo potrebovala. To je morda bistven korak v odnosu, ki obrodi in pokaže sadove v poznejšem obdobju, ko hčerka odraste. Kmalu po sladki zaljubljenosti z novim partnerjem in pozneje v oblikovanju družine nastopijo namreč težki dnevi, ko hčerka išče rešitve in se (morda tudi nehote) spominja svoje matere, kako je ona ravnala v podobnem položaju. Hčerki se začnejo odpirati novi pogledi na odnos z materjo, začena jo razumevati, gleda-

ti nanjo z novimi, prerojenimi očmi in črpati moč za reševanje svojega položaja iz odnosa, ki ga je poznala. Velikokrat se odnosi med materami in hčerkami razrešijo prav v položajih, ko hčere dobijo svoje družine in potrebujejo učiteljico oziroma vodnico, mater za nasvet. Seveda je veliko hčera, katerim matere niso v oporo. Vendar Jaroscheva v enem od intervjujev odgovarja: čeprav ta bolečina oziroma praznina ostaja, si takšne ženske vedno najdejo neko nadomestno mater, hkrati pa ima vsaka ženska dovolj močan notranji glas, da sledi svoji notranji resnici, to je svojemu poslanstvu. Podobno avtorici pravita tudi v knjigi: »Naše poslanstvo je, da ne obrnemo hrbta svoji lastni naravi in čustvom, da ne zapustimo same sebe.« (153)

Avtorici tudi ne pozabita omeniti, da mati nikoli ne sme pozabiti nase, na žensko, ki jo nosi v sebi, na njene lastne potrebe, želje, sanje. Hči se namreč uči tudi odnosa, ki ga ima mati do sebe. Mati se mora namreč najprej imeti rada kot ženska, se spoštovati, le tako bo lahko predajala srečo naprej. Velikokrat je to težko, saj že sama kulturna vpetost oziroma družbeni ideali vplivajo na materinski odnos; dobra mati je, na primer, tista mati, ki žrtvuje svoje življenje za družino, velja pa za egoistično, če je drugače. Po drugi strani današnji svet postavlja v oblake žensko, ki ima poleg družine še kariero. Seveda je ta zgodba za večino žensk nemogoča, to pa povzroča pritisk in posledica tega je tudi dejstvo, da se manj žensk odloča za materinstvo. Avtorici vidita težavo še v »domovini«, v sodobnih državah, ki so kljub izobraženosti še vedno usmerjene bolj »moško«; posledica tega je, da materinstva ne podpirajo. Te težave pa ne

vidita le v državnih sistemih, marveč tudi v ženskah samih, ko pravita, da »dokler bodo ženske same premalo cenile materinstvo, se bo družba tudi tako odzivala«(124).

Delo končujeta s poglavjem o spravi, ki je ključ do notranje svobode, nekaj, kar naredimo zase. To velja tako za matere kakor za hčere. Ne glede na to namreč, kakšna je bila dediščina prejšnjih odnosov, na nas samih je, da znamo narediti iskreno samorefleksijo,

sprejeti skupaj to dediščino in graditi svojo lastno prihodnost. To pomeni: odpovedati se obtoževanju in s tem sprejeti trpljenje in bolečino, odpustiti in ne pričakovati.

Knjiga je iskreno, poljudno, a hkrati poglobljeno delo, ki temelji na resničnih izkušnjah matere in hčerke, zato je tako za vse ženske, matere ali hčere, koristen pripomoček in ključ za boljši vpogled v bistvo in razumevanje odnosov.

Mateja Centa